

Publiskojamā versija

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīga, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. E 02-97

(Prot. Nr.53,2§)

2006. gada 7.septembrī.

Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu

Lieta Nr. p/04/05/8

“Par Konkurences likuma 13. panta iespējamo pārkāpumu “AGA” SIA darbībās”

Konkurences padome 15.09.2004. pēc savas iniciatīvas uzsāka lietas izpēti par Konkurences likuma 13. pantā noteiktā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma iespējamo pārkāpumu “AGA” SIA (turpmāk – AGA) darbībās, nosakot nepamatotas medicīniskā skābekļa cenas un atsevišķos gadījumos nosakot dažādiem klientiem atšķirīgas cenas.

„AGA” SIA ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā 1992. gada 5. maijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību (veikta pārreģistrācija Komercreģistrā 2003. gada 9. jūlijā), juridiskā adrese Katrīnas ielā 5, Rīga, LV – 1045, Latvija, reģistrācijas Nr. 000306851.

Lietas izpētes gaitā tika iegūta informācija no AGA, Zāļu valsts aģentūras, Valsts farmācijas inspekcijas, Latvijas Republikas Veselības ministrijas Farmaceutiskās darbības licencēšanas komisijas, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra, Latvijas slimnīcām un citām ārstniecības iestādēm, SIA “Elme Messer L” (turpmāk – Elme Messer) un SIA “Elme Messer Metalurģs”.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 26.panta sesto un septīto daļu, 31.08.2005. (vēstule Nr.1173), 29.11.2005. (vēstule Nr.1726), 14.12.2005. (vēstule Nr.1815) un 22.03.2006.(vēstule Nr.584) AGA tika nosūtīts paziņojums par lietā konstatētajiem faktiem, tiesībām iepazīties ar lietu, izteikt viedokli un iesniegt papildu informāciju.

Izvērtējot lietā Nr.p/04/05/8 esošo informāciju un ar to saistītos apstākļus, Konkurences padome

k o n s t a t ē j a :

1. AGA ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr. 40003068518 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras vienīgais dalībnieks ir Zviedrijas uzņēmēj sabiedrība “AGA AB”. AGA bija Latvijas Republikas Labklājības

ministrijas 18.12.2002. izsniegta licence Nr. R-084.2002 zāļu ražošanas uzņēmuma atvēršanai (darbībai), darbības vietas adrese – Flotes iela 9, Rīga, kas derīga līdz 18.12.2007., un bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības “Valsts zāļu aģentūra” 28.04.2004. izsniegts Zāļu labas ražošanas prakses sertifikāts Nr. 10 medicīnā lietojamo gāzu ražošanai, darbības vietas adrese – Flotes iela 9, Rīga, kas bija spēkā līdz 28.04.2006. Latvijas Republikas Veselības ministrijas Farmaceutiskā darbības komisija 13.04.2005. pieņēma lēmumu AGA pārreģistrēt un izsniegt licenci Nr. R-23/1 Zāļu ražošanas uzņēmuma atvēršanai (darbībai), darbības vietas adrese – Akmeņu iela 66, Ogre, Flotes iela 9, Rīga, derīguma termiņš līdz 18.12.2007. un atzīt par nederīgu licenci Nr. R-084.2002. Zāļu valsts aģentūra 11.04.2005. AGA izsniedza Zāļu labas ražošanas prakses sertifikātu Nr.14 medicīnai lietojamo gāzu ražošanai Akmeņu ielā 66, Ogrē, derīguma termiņš līdz 11.04.2007.

AGA iegādājas medicīniskās gāzes no saviem saistītajiem uzņēmumiem un pārdod Latvijas ārstniecības iestādēm medicīniskās gāzes sašķidrinātā veidā un saspīestās gāzes veidā dažāda tilpuma balonos – medicīnisko skābekli, medicīnisko slāpekļa oksidulu un medicīnisko ogļskābo gāzi. AGA 04.10.2004. vēstulē Nr. 122 norāda, ka līgumi par medicīnisko gāzu piegādi ir noslēgti ar 72 ārstniecības iestādēm.

2. Otrs uzņēmums, kas Latvijā piegādā ārstniecības iestādēm medicīniskās gāzes, ir Elme Messer. Elme Messer ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr. 40003284675 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras vienīgais dalībnieks ir Igaunijas uzņēmēj sabiedrība “Elme Messer Gaas”. Elme Messer pamatdarbība saistīta ar rūpniecisko gāzu ražošanu un piegādi dažādiem ražošanas uzņēmumiem. Elme Messer papildus veic medicīniskā skābekļa un medicīniskā slāpekļa oksidula pārdošanu ārstniecības iestādēm. Elme Messer iegādājas sašķidrinātā veidā medicīnisko skābekli no SIA “Elme Messer Metalurgs”, kas ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr. 40003461570 reģistrēta Liepājas speciālās ekonomiskās zonas sabiedrība ar ierobežotu atbildību un kuras dalībnieki ir Liepājas speciālās ekonomiskās zonas uzņēmēj sabiedrība “Liepājas metalurgs” ar 49% kapitāla daļu un Igaunijas uzņēmēj sabiedrība “Elme Messer Gaas” ar 51% kapitāla daļu. Medicīniskās gāzes balonos Elme Messer iegādājas no “Elme Messer Gaas” Igaunijā. Elme Messer ir noslēgusi līgumus par medicīnisko gāzu piegādi ar 15 ārstniecības iestādēm (11.01.2005. vēstule Nr. 03/05), no tām 9 ārstniecības iestādēm Elme Messer piegādā medicīnisko skābekli balonos.

3. Saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 5. punktu konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības.

Medicīniskais skābeklis ir medicīniskā gāze, kas paredzēta pacientiem terapeitiskos, diagnostikas vai profilaktiskos nolūkos un kas iedarbojas farmakoloģiski un ir klasificēta kā zāles.

Farmācijas likuma (spēkā no 08.05.1997.) 17. pants nosaka, ka Latvijas Republikas teritorijā atļauts izplatīt tikai Latvijas zāļu reģistrā iekļautās zāles un farmaceitiskos produktus, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 06.11.2001. Direktīvas 2001/83 „Par kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm” 6.panta pirmā daļā ir noteikts, ka „Neviens medikaments nevar būt dalībvalsts tirgū, ja vien

attiecīgās dalībvalsts zāļu reģistrējošā institūcija nav izsniegusi reģistrācijas apliecību saskaņā ar šo Direktīvu, vai ja zāļu reģistrācija nav veikta arEEK Regulu Nr.2309/93”. Saskaņā ar Ministru kabineta 27.02.2001. noteikumu Nr.88 „Zāļu ieviešanas, izvešanas un izplatīšanas noteikumi un zāļu lieltirgotavu atvēršanas un darbības prasības” 6.punktu medicīniskām gāzēm attiecas šo noteikumu nosacījumi. Līdz ar to Latvijā medicīnisko skābekli var izplatīt tikai tad, ja tas ir reģistrēts Latvijas Republikas Zāļu reģistrā. Tādēļ medicīniskā skābekļa izplatīšanas nosacījumi visā Latvijas teritorijā ir vienādi, Latvijā neregistrētu medicīnisko skābekli nevar tirgot un arī citā Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrētu medicīnisko skābekli Latvijā nevar tirgot, ja tas nav reģistrēts Latvijas Republikas Zāļu reģistrā.

Bez tam gan AGA, gan Elme Messer klienti atrodas visā Latvijas teritorijā. Tādēļ par konkrēto ģeogrāfisko tirgu atbilstoši Konkurences likuma 1. panta 3. punktam ir uzskatāma Latvijas Republikas teritorija.

Latvijas Republikas Zāļu reģistrā medicīniskais skābeklis ir reģistrēts:

- 2004. reģistrācijas apliecības īpašnieks Liepājas SEZ, SIA “Elme Messer Metalurģs”, Latvija, Reģ. Nr.03-0226, reģistrēts 10.06.2003., reģistrācijas apliecības derīguma termiņš 10.06.2008., pilnvarotais pārstāvis Elme Messer.
- reģistrācijas apliecības īpašnieks A/S “Elme Messer Gaas”, Igaunija, Reģ. Nr.04-0233, reģistrēts 29.04.2004., reģistrācijas apliecības derīguma termiņš 29.04.2009., pilnvarotais pārstāvis Elme Messer.
- reģistrācijas apliecības īpašnieks „AGA” SIA, Latvija, Reģ.Nr.05-0032, reģistrēts 08.03.2005, reģistrācijas apliecības termiņš 07.03.2010.

Latvijas Republikas Zāļu reģistrā bija iekļauts arī:

- reģistrācijas apliecības īpašnieks AGA AB, Zviedrija, Reģ. Nr. 98-0039, reģistrācijas apliecības derīguma termiņš beidzies 20.01.2003.

Medicīniskais skābeklis saspiešanās gāzes veidā ārstniecības iestādēm tiek piegādāts dažāda tilpuma balonos. To var piegādāt arī sašķidrinātā veidā tvertnēs ar vakuūmizolāciju un tas tiek uzglabāts ārstniecības iestādes tāda paša tipa stacionārās tvertnēs. Pēdējo veidu izvēlas lielākās ārstniecības iestādes, kurās medicīniskā skābekļa patēriņš ir lielāks un finansiālās iespējas ļauj iegādāties savu vai nomāt uzglabāšanas tvertni un sadales sistēmu. Tas tomēr neizslēdz nepieciešamību drošības apsvērumu dēļ iegādāties medicīnisko skābekli saspiešanās gāzes veidā arī balonos. Lietošanas īpašības abu veidu medicīniskajam skābeklim neatšķiras, tomēr medicīnisko skābekli sašķidrinātā veidā nevar izmantot lielākā daļa ārstniecības iestāžu, jo tajās nav izveidota skābekļa uzglabāšanas stacionārās tvertnes un sadales sistēma. Šiem klientiem medicīniskais skābeklis saspiešanās gāzes veidā balonos nav aizvietojams ar medicīnisko skābekli sašķidrinātā veidā. No piedāvājuma aizstājamības puses vienam no piegādātājiem – AGA nav būtiskas starpības iepildīt medicīnisko skābekli balonos vai tvertnēs. (**)
Augstākminētais ir uzskatāms par būtisku barjeru, kas apgrūtina piegādātāja iespējas pārslēgties no medicīniskā skābekļa pildīšanas tvertnēs uz medicīniskā skābekļa pildīšanu balonos.

Ņemot vērā augstākminēto, balonos pildītā saspiešā medicīniskā skābekļa gāzes tirgus un sašķidrinātā medicīniskā skābekļa tirgus saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 5.punkta noteikumiem ir uzskatāmi par atsevišķiem konkrētās preces tirgiem.

Saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 4. punktu konkrētais tirgus, kuru būtiski ietekmējusi AGA darbība, ir balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes tirgus Latvijas Republikas teritorijā.

4. Kopējie medicīniskā skābekļa realizācijas apjomi Latvijas ārstniecības iestādēm kubikmetros un tirgus daļas 2002. līdz 2004. gadā ir apkopoti 1. tabulā (AGA 04.10.2004. vēstule Nr. 122, 08.08.2005. vēstule Nr. 73 un Elme Messer 11.01.2005. vēstule Nr. 03/05).

1. tabula.

Latvijas ārstniecības iestādēm sašķidrinātā un saspīestās gāzes veidā realizētais medicīniskais skābeklis (m³) un dalībnieku tirgus daļas (%)

	2002.g.	%	2003.g.	%	2004.g.	%
AGA	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)
Elme Messer	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)
Kopā	(**)	100	(**)	100	(**)	100

Savukārt balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas apjomi Latvijas ārstniecības iestādēm kubikmetros un tirgus daļas 2002. līdz 2004. gadā apkopoti 2. tabulā (AGA 04.10.2004. vēstule Nr. 122, 27.07.2004. Nr.72, 08.08.2005. vēstule Nr. 73 un Elme Messer 17.08.2005. vēstule Nr. 106/05).

2. tabula.

Latvijas ārstniecības iestādēm balonos saspīestās gāzes veidā realizētais medicīniskais skābeklis (m³) un dalībnieku tirgus daļas (%)

	2002.g.	%	2003.g.	%	2004.g.	%
AGA	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)
Elme Messer	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)	(**)
Kopā	(**)	100	(**)	100	(**)	100

Lietā esošā informācija liecina, ka AGA tirgus daļa trīs gadu laikā kopējā medicīniskā skābekļa tirgū saglabājusies ievērojami virs 40%, bet balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes tirgū AGA ir ieguvusi monopolstāvokli. Par AGA iespēju darboties neatkarīgi no klientiem un konkurentiem liecina arī 2004. gada vidū notikušais būtiskais cenu paaugstinājums par AGA piegādāto balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzi, kā rezultātā pēc Konkurences padomes rīcībā esošās informācijas no AGA piegādēm atteicās tikai divas slimnīcas.

AGA 27.07.2005. vēstulē Nr. 72 iesniedza informāciju par balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes 2004.gada mēnešu tirdzniecības apjomiem (m³) un aprēķinot procentuāli mēneša realizēto apjomu no gada kopējā apjoma, var secināt, ka preču pieprasījums ir stabils, neskatoties uz krasu cenu paaugstinājumu 2004. gada vidū. AGA balonos pildītās saspīestās medicīniskās skābekļa gāzes pieprasījums ir nosacīti vienmērīgs pa mēnešiem un realizētie apjomi svārstās 1 – 2 % robežās pret iepriekšējo mēnesi.

3.tabula.

2004.gada balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes realizētie apjomi (m³) pa mēnešiem un procentos (%) mēnesī no kopējā gada apjoma
(**)

Minēto apstākļu dēļ saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 1. punktu AGA atrodas dominējošā stāvoklī balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes tirgū Latvijas teritorijā.

Ārstniecības iestādes sniedza informāciju, ka ārstniecības iestādēm nav īpašumā medicīnisko gāzu baloni, jo no 1997. gada AGA pārņēma savā īpašumā ārstniecības iestāžu medicīnisko gāzu balonus (GOST), kurus izmanto vēl šodien un nomaina pakāpeniski atbilstoši ES standartiem. Minētos balonus AGA pārņēma ar nosacījumu, ka tos ārstniecības iestādes divus gadus varēs lietot bez nomas maksas (dažām ārstniecības iestādēm četrus gadus nebija jāmaksā nomas maksa). AGA līgumos ar ārstniecības iestādēm par balonu nodošanu un nomu 2.2. punktā noteikusi nosacījumu – „Gadījumā, ja šis līgums tiek laužts pirms termiņa, kura laikā darbojas p.2.1. atrunātais nosacījums, Nomniekam netiek atgriezti p.2.1. atrunātie gāzes baloni.” Iepriekš minētās AGA ilgtermiņa darbības rezultātā ir radītas barjeras jauna dalībnieka ienākšanai balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes tirgū, (**). Latvijas Republikas Zāļu reģistrā no 29.04.2004. līdz 08.03.2005. bija reģistrēta tikai AS „Elme Messer Gaas” Igaunijā balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāze, kuru Latvijas ārstniecības iestādēm piegādāja Elme Messer (salīdzinošos apjomus skat.2.tabulā). Tai pat laikā AGA bez medicīniskā skābekļa gāzes reģistrācijas turpināja balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes piegādi ārstniecības iestādēm, neskatoties pat uz vairākkārt paaugstināto 40 litru balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas cenu.

Konkurences padome ņemot vērā augstāk minēto secina, ka AGA ir būtiska tirgus vara konkrētajā tirgū un ka Elme Messer laika periodā no 29.04.2004. līdz 08.03.2005. nevarēja pārvarēt AGA stratēģiskās politikas rezultātā radītās barjeras konkrētā tirgū, lai nodrošinātu balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes piegādi ārstniecības iestādēm.

5. Konkurences likuma 13. pants nosaka, ka “jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties arī kā (..) 4) netaisnīgu pirkšanas vai pārdošanas cenu vai citu netaisnīgu tirdzniecības noteikumu tieša vai netieša uzspiešana vai piemērošana (..)”.

Konkurences padomes aptaujātās ārstniecības iestādes iesniegušas dokumentārus pierādījumus tam, ka 2004. gada vidū AGA, minot vairākus iemeslus – valsts institūciju un Eiropas Savienības prasības saistībā ar medicīniskajām gāzēm, piedāvāja izmaiņas medicīnisko gāzu piegādes līgumos, kas paredzēja būtiski paaugstināt 40 litru balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes cenu.

AGA jau 05.01.2000. vēstulē ārstniecības iestādes informēja, ka medicīniskās gāzes uzpilde notiek atdalīti no tehnisko gāzu uzpildes, ka katrs balons tiek īpaši apstrādāts – vakuums pirms katras pildīšanas un produktu kvalitātes kontrole notiek atbilstoši GMP (Labas ražošanas prakses) un Eiropas farmakopejas prasībām. AGA norāda, ka visi AGA medicīniskie produkti ir reģistrēti atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanai un ir legāli produkti Latvijas tirgū. Sakarā ar ieguldījumiem investīciju projektos, piegādātāju maiņu, inflācijas līmeni un ievērojamu degvielas cenu kāpumu 1999.gadā, AGA paaugstināja medicīniskā skābekļa cenu vidēji par 5%.

AGA 25.09.2001. vēstulē „Par medicīniskā skābekļa (balonos) cenas izmaiņām” ārstniecības iestādes informēja, ka AGA ir vienīgais uzņēmums Latvijā, kurš medicīniskās gāzes reģistrējis Zāļu valsts aģentūrā un to kvalitāte atbilst Eiropas

farmakopejas prasībām, norādot, ka AGA ieguldījusi ievērojamas investīcijas gāzu laboratorijas iekārtās, ka kravu (balonu un šķidro gāzu) noformēšana un pārvadāšana notiek atbilstoši ADR (Starptautisko bīstamo kravu pārvadājumu nosacījumi), kā arī medicīniskā skābekļa (balonos) cenu iespaidojusi inflācija valstī – 3%, degvielas cenu kāpums – 20% un ka cenu paaugstinājums spēkā būs ar 01.11.2001.

Informāciju par ārstniecības iestāžu iepirktajiem balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes (40 l balonu) apjomiem laikā no 2000. līdz 2003. gadam un cenām pirms un pēc paaugstinājuma 2004.gadā, skatīt 4. tabulā.

4. tabula.

40 litru balonos pildītās sašķidrīnātā medicīniskā skābekļa gāzes piegādes apjomi, cenas un to palielinājums.

(**)

No iesniegtajiem datiem var secināt, ka AGA piedāvātā 40 litru balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes cena pēc 2004. gada paaugstinājuma ārstniecības iestādēm svārstās no 25% - 34% lielākajiem medicīniskā skābekļa gāzes patērētājiem līdz pat 200 - 312% pārējiem patērētājiem.

6. AGA savās vēstulēs ārstniecības iestādēm, skaidrojot 2004. gadā veiktās medicīniskā skābekļa cenas izmaiņas, min tādas jaunas prasības, kā licences nepieciešamību medicīniskā skābekļa kā zāļu ražošanai, Labas ražošanas prakses un Labas izplatīšanas prakses sertifikātu nepieciešamību, kā arī degvielas cenu un apdrošināšanas izmaksu palielināšanos. Skaidrojumā Konkurences padomei (22.04.2005. vēstule Nr. 37) AGA min divus galvenos iemeslus cenu paaugstināšanai: 1) ekonomiskā stāvokļa izmaiņas kopumā un 2) pienākumu ievērot Eiropas Savienības prasības, kas regulē konkrēto komercdarbības veidu.

AGA informē, ka kontekstā ar ekonomiskajām izmaiņām Latvijā, kas 2004. gadā raksturojās ar patēriņa cenu un ražotāju cenu kāpumu, AGA degvielas izmaksas palielinājušās par (**), elektroenerģijas izmaksas - par (**), un darba spēka izmaksas - par (**), ka realizācijas cenas medicīniskajam skābeklim nebija mainītas kopš 2001.gada. Lai ievērotu Eiropas Savienības prasības zāļu (arī medicīniskā skābekļa) ražošanā un izplatīšanā, AGA veikusi ievērojamus kapitālieguldījumus un plānojis tādus veikt arī turpmāk. Sakarā ar jauno ieguldījumu nepieciešamību gāzu ražošanas izmaksas 2004. gadā ir palielinājušās par 41,2% (**) salīdzinājumā ar 2003.gadu (22.04.2005. AGA vēstule Nr. 37). AGA norāda arī uz tālāku cenu celšanās nepieciešamību medicīniskajām gāzēm.

7. Farmācijas likuma (spēkā no 08.05.1997.) 17. pants nosaka, ka „Latvijas Republikas teritorijā atļauts izplatīt tikai Latvijas zāļu reģistrā (..) iekļautās zāles un farmaceitiskos produktus (..)”, 25.pants nosaka, ka „Zāļu izgatavošana, ražošana un izplatīšana Latvijā ir atļauta tikai tad, ja saņemta speciāla atļauja (licence) attiecīgajam uzņēmējdarbības veidam.”

Pamatojoties uz Farmācijas likuma 5.panta 1.punktu 11.09.2001. izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr.396 „Zāļu labas ražošanas prakses atbilstības novērtēšanas un zāļu labas ražošanas prakses sertifikāta izsniegšanas kārtība zāļu ražošanas uzņēmumiem”, kuru 4.punktā noteikts, ka Sertifikātu izsniedz uz diviem gadiem, bet ceturtajā nodaļā noteikta „Kārtība, kādā atzīstami ārvalstīs izdotie atbilstības novērtēšanas apliecinājumi

(apstiprinājumi), kas apliecina zāļu ražošanas (ieskaitot kvalitātes kontroli) atbilstību labai ražošanas praksei”.

No minētā izriet, ka gan pirms Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, gan pēc tam prasības medicīnisko gāzu reģistrācijai ir palikušas nemainīgas.

Kā apstiprinājums, ka AGA bija informēta, ka Latvijā pirms iestāšanās Eiropas Savienībā piemēro normas, kuras atbilst Eiropas Savienības prasībām, ir AGA 09.05.2003. vēstulē „Par medicīniskā skābekļa un slāpekļa oksidula pārreģistrāciju” (adresēta Valsts farmācijas inspekcijai), paziņotais - ”Šī gada februārī AGA SIA reģistrētajam medicīniskajam skābeklim un slāpekļa oksidulam beidzās reģistrācijas termiņš. Tā kā pārreģistrācija jāveic atbilstoši pēc Eiropas Savienības prasībām, nepieciešamie dokumenti ir pieprasīti no AGA AB Zviedrijā. Diemžēl dokumentu saņemšana ir aizkavējusies, jo dokumenti ir iesniegti Zviedrijas Zāļu aģentūrā uz reģistrāciju. Nepieciešamie dokumenti būs pieejami tikai pēc reģistrācijas procesa beigām. (..)”. Latvijas Republikas Zāļu reģistrā šīs AGA AB Zviedrija zāles līdz 07.09.2006. nav reģistrētas.

Latvijas Republikas Labklājības ministrijas 02.06.1998. rīkojumā Nr.126 „Par medikamentu reģistrācijas, pārreģistrācijas un ikgadējo maksu”, Latvijas Republikas Veselības ministrijas 10.07.2003. rīkojumā Nr. 179 „Par zāļu reģistrācijas maksas izcenojumiem” un Latvijas Republikas Veselības ministrijas 01.12.2004. rīkojumā Nr. 252 „Par Zāļu aģentūras publiskajiem pakalpojumiem” noteiktā maksa par zāļu reģistrācijas vai pārreģistrācijas pakalpojumu nav mainījusies. Arī Latvijas Republikas Labklājības ministrijas 24.12.2002. rīkojumā Nr. 275 „Par atbilstības novērtēšanas un zāļu labas prakses sertifikāta izsniegšanas cenrādi” noteiktā maksa par pakalpojumu šajā periodā nav mainījusies.

Konkurences padome secina, ka normatīvo aktu prasību izpilde, ja šīs prasības nekļūst stingrākas, nevar būt par pamatu medicīnisko gāzu cenas celšanai.

8. AGA pilnvarotais pārstāvis 09.12.2005. vēstulē Nr.091/DEC 05 „PASKAIDROJUMI LIETĀ NR. P/04/05/8” sniedza informāciju, ka AGA medicīnisko gāzu uzpildes stacijā Rīgā, Bolderājā viss medicīnisko gāzu pildīšanas process un infrastruktūra neatbilst normatīvo aktu prasībām.

Konkurences padome iepazinās ar AGA Valsts farmācijas inspekcijai iesniegto 17.06.2002. vēstulē Nr.62 pielikumu „Medicīnisko gāzu ražošanas aprakstu”, kurā norādīts, ka apraksts sagatavots, lai saņemtu atļauju (licenci) medicīnisko gāzu ražošanai.

Medicīnisko gāzu ražošanas/ pildīšanas iekārtu un procesa validācijas veikšana bija jau noteikta AGA „Medicīniskās gāzu ražošanas aprakstā” (17.06.2002.Nr.62) 3.9.punkts – „Medicīnisko gāzu ražošanas/ pildīšanas iekārtu validāciju plānots veikt, izmantojot starptautiskās firmas AGA Veselības aprūpes nozares atbilstošu speciālistu palīdzību” un 5.2 punkts – „Medicīnisko gāzu ražošanas/pildīšanas procesu validāciju plānots veikt, izmantojot starptautiskās firmas AGA Veselības aprūpes nozaru atbilstošu speciālistu palīdzību”.

Valsts farmācijas inspekcijas 03.12.2002. Atzinumā Nr. 4-17R/1475 „Par zāļu ražošanas uzņēmuma atbilstību Labai ražošanas praksei” norādīts, ka AGA atbilst medicīniskās gāzu Labas ražošanas prakses prasībām.

Valsts farmācijas inspekcijas 13.04.2004. „Inspekcijas ziņojums” (4-17/487) norādīts, ka inspekcijas mērķis - Plānotā inspekcija, saistīta ar atbilstības labai zāļu

ražošanas praksei novērtēšanu, zāļu ražošanas uzņēmumā Flotes ielā 9 (Bolderājas Gāzu uzpildes stacija), Rīgā. Inspekcijas ziņojumā konstatēts, ka uzņēmumā „(..) izstrādāts Validācijas master plāns. Validācijas notiek saskaņā ar plānu. Līdz inspekcijas brīdim nebija pabeigta ražošanas procesa validācija(..)”. Ziņojumā noteikts, ka pildīšanas procesa validācija jāpabeidz līdz 01.08.2004. un secināts, ka „Medicīnisko gāzu ražošanas uzņēmums SIA „AGA”, Flotes ielā 9, atbilst labas ražošanas prakses prasībām”.

Konkurences padome secina, ka AGA Valsts farmācijas inspekcijas 13.04.2004. „Inspekcijas ziņojumā” (4-17/487) minētos trūkumus novērsusi jau līdz 2004. gada 21. aprīlim, par ko liecina Veselības ministrijas farmaceitiskās darbības licencēšanas komisijas 21.04.2004. sēdes protokola Nr.7 izrakstā norādītais – „5.8. Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „AGA”. I.Streipa atsauc 14.04.2004. iesniegumu Nr. 1- 8/448, jo konstatētie trūkumi novērsti.”

Valsts zāļu aģentūras Zāļu labas ražošanas prakses atbilstības novērtēšanas komisijas 28.04.2004. ārkārtas sēdes Protokolā Nr.3 jautājumā „Par SIA ”AGA” zāļu ražotnes atbilstības novērtēšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam par labu ražošanas praksi un attiecīgā lēmuma pieņemšanu” komisija vienbalsīgi nolēma izsniegt Zāļu labas ražošanas prakses sertifikātu uz 2 (diviem) gadiem.

AGA pilnvarotais pārstāvis 21.04.2006. vēstulē Nr. APR 06/102 „Par informācijas sniegšanu” norāda, ka AGA gāzu uzpildes stacija Latvijā neatbilst labas ražošanas prakses prasībām, jo medicīnisko gāzu uzpildes sistēma bija integrēta ar industriālo gāzu uzpildi, un ka uzpildes staciju telpas bija izvietotas padomju laika industriālajās ēkās, kuras bija sliktā stāvoklī. Vēstulē norādīts, ka, tuvojoties valsts dalībai Eiropas Savienībā, ievērojami pastiprinājās atbildīgo valsts institūciju kontrole pār zāļu ražošanas kvalitātes prasību ievērošanu atbilstoši Eiropas Komisijas izstrādātajiem labas ražošanas prakses principiem un pamatnostādņem un ka veiktajās pārbaudēs inspekcija ir norādījusi vairākas būtiskas nepilnības AGA gāzu uzpildes stacijā Flotes ielā 9, Rīgā, kuras neatbilst labas ražošanas prakses un Eiropas farmakopejas prasībām, lai gan līdz tam valsts institūcijas šīs nepilnības netika konstatējušas. AGA vēstulē norāda uz konkrētām uzpildes stacijas neatbilstībām labas ražošanas prakses prasībām, kuras konstatētas pārbaužu laikā, kā - nepieciešama uzpildes stacijas validācija, nav pieņemama integrētā medicīnisko un industriālo gāzu uzpildes sistēma, sistēmām jābūt nošķirtām, analīzes (laboratorijas) iekārtas neatbilst Eiropas farmakopejas prasībām, uzglabāšanas platībai jābūt nojumē vai iekštelpās.

Tāpat vēstulē sniegts apgalvojums, „(..), ka Valsts Farmācijas inspekcija par AGA medicīnisko gāzu ražošanas licences apturēšanas datumu izvēlējās dienu, kad Latvijas iestājas Eiropas Savienībā, pats par sevi apstiprina, ka tieši Latvijas dalība Eiropas Savienībā izraisīja pastiprinātu labas ražošanas prakses kontroli un kontroles stingrību, kāda netika īstenota iepriekš.”

AGA pilnvarotais pārstāvis 21.04.2006. vēstulē Nr. APR06/102 „Par informācijas sniegšanu” norāda, ka bija nepieciešams veikt ieguldījumus jaunas gāzu uzpildes stacijas uzbūvēšanā netālu no Rīgas, lai nodrošinātu ne tikai Latvijas, bet arī pārējās Baltijas valstis ar medicīniskām gāzēm. AGA uzskata, ka Ogres uzpildes stacijas projekts bija viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ netika apturēta AGA medicīnisko gāzu ražošanas licence Latvijā, uz laiku atļaujot Bolderājas uzpildes stacijas darbību.

Konkurences padomes rīcībā ir ziņas, ka, izsniedzot licenci Zāļu ražošanas uzņēmuma atvēršanai (darbībai) Akmens iela 66, Ogrē, Farmaceutiskā darbības licencēšanas komisija 13.04.2005. pieņēma lēmumu arī pārreģistrēt licenci R-084.2002, kura izdota farmaceitiskai darbībai Flotes ielā 9, Rīgā un izsniegt Licenci Nr.R-23/1, kas liecina par ražotnes Flotes iela 9, Rīgā, atbilstību Labas ražošanas prakses prasībām.

Konkurences padome secina, ka AGA sniegtie argumenti un paziņojumi neatbilst atbildīgo valsts institūciju pieņemtajiem lēmumiem un sniegtajiem atzinumiem, kuri apliecina, ka AGA medicīnisko gāzu uzpildes stacija Flotes ielā 9, Rīgā atbilst labas ražošanas prakses prasībām.

9. AGA 07.01.2005. vēstulē Nr. 3 iesniedza informāciju par sašķidrinātā medicīnas kvalitātes skābekļa iepirkumiem no uzņēmuma AGA Somija, norādot, ka līgumi ar saistītiem uzņēmumiem netiek slēgti un pamats norēķiniem ir preču pavadzīme – rēķins, kā arī medicīniskā skābekļa apjomus un vidējās cenas un piegādes izmaksas par vienību.

5.tabula.

Sašķidrinātā medicīnas kvalitātes skābekļa iepirkuma apjomi (AGA Somija) un to cenas (Ls)
(**)

No 5.tabulā apkopotiem datiem var secināt, ka AGA Somija sašķidrinātā medicīniskā skābekļa vidējā cena par tonnu un piegādes cena par tonnu salīdzinājumā ar 1998.gadu tikai 2003.gadā palielinājās par 22,5%, bet 2004.gadā palielinājās par 0,3% salīdzinājumā ar 2003. gadu. Periodā kopš 1999. gada līdz 2002. gadam bija vērojams sašķidrinātā medicīniskā skābekļa vidējās cenas par tonnu un piegādes cenas par tonnu samazinājums salīdzinājumā ar 1998.gadu robežās no 20,2% līdz 2,4 %.

10. AGA 22.04.2005. vēstulē Nr.37 Pielikumā Nr.1 iesniedza dažādu tilpumu balonos pildītās saspīstā medicīniskā skābekļa gāzes cenas (spēkā ar 05.11.2001. un spēkā ar 01.03.2004.), kā arī vēstules aprakstošajā daļā sniedza vispārējas ziņas, atsaucoties uz Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes publicētajiem datiem. AGA norāda, ka realizācijas cenas medicīniskam skābeklim nebija mainītas kopš 2001. gada, bet, lai izvairītos no turpmākiem zaudējumiem, bija jāņem vērā ražošanas izmaksu palielināšanās un jānosaka jaunas realizācijas cenas 2004.gadā.

6.tabula.

Medicīniskā skābekļa gāzes pārdošanas cenas un ražošanas un realizācijas izmaksas
(**)

AGA 27.07.2005. vēstulē Nr. 72 iesniedza gāzveida medicīniskā skābekļa 2 litru, 10 litru, 40 litru balonos un 40 litru balonu saišķos 2004. gada vidējo izmaksu atšifrējumus uzsverot, ka cenu paaugstinājums tika ieviests sākot ar 01.03.2004., tādēļ 2004.gada vidējās cenas un to attiecība pret izmaksām lielā mērā atspoguļo patieso situāciju pēc cenu paaugstināšanas un norāda, ka AGA turpina ciest zaudējumus medicīniskā skābekļa tirdzniecībā.

Vienlaicīgi Konkurences padome konstatēja, ka AGA iesniegtie (27.07.2005. Nr. 72, 29.08.2005. Nr.82 un 03.04.2006. Nr.40) dažādu tilpuma balonos pildītās saspīstā medicīniskā skābekļa gāzes ražošanas un realizācijas izmaksu atšifrējumi ik reizi bijuši atšķirīgi (skatīt 7.tabulu).

Medicīniskā skābekļa vidējās cenas Ls atšifrējums 2003.gadā
un 2004.gadā pirms un un pēc cenu Ls paaugstināšanas
(**)

Salīdzinot AGA cenu lapās norādītās dažādu tilpumu balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes cenas ar AGA 03.04.2006. vēstulē Nr. 40 iesniegtajiem dažādu tilpumu balonos pildītās saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes vidējo realizācijas cenu atšifrējumiem (skatīt 6. un 7.tabulu), Konkurences padome secina, ka plānotā peļņa 2003.gadā no gāzveida medicīniskā skābekļa realizācijas sasniegtu 4% līdz 63% (6.tabulas 4.rinda) un pēc cenu paaugstināšanas 2004. gadā sasniegtu no 35% līdz 47% (6.tabulas 7.rinda).

11. Konkurences padomē 26.09.2005. notika tikšanās ar AGA valdes locekli G.Skrīveli un pilnvarotajiem pārstāvjiem, pārdošanas menedžeri A.Toomelu un juristu R.Enģeli, kurā tika saskaņoti viedokļi par konkrētā tirgus definējumu – balonos pildītais saspīestās medicīniskā skābekļa gāze kā atsevišķs konkrētās preces tirgus Konkurences likuma izpratnē, kā arī notika vienošanās par jautājumiem, uz kuriem AGA atbildēs rakstiski.

AGA 14.10.2005. vēstulē Nr.111, atbildot uz Konkurences padomes (vēstule Nr.1333) lūgumu sniegt skaidrojumu atšķirībām sakarā ar AGA 22.04.2005. vēstulē Nr.37 norādīto 2004.gada ražošanas izmaksu palielinājumu par 41,2 % un AGA 29.08.2005.vēstulē sniegto informāciju par ražošanas izmaksām, kas iekļautas cenu aprēķinā pirms un pēc cenu paaugstināšanas 40 litru balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzei, kuras faktiski palielinājušās par 18,7%, informē, ka minētie lielumi nav salīdzināmi un tie attiecas uz dažādiem laika periodiem un izmaksu pozīcijām.

Vēstulē (Nr.111) AGA norāda, ka „(..) izmaksas par preču transportēšanu tieši klientiem nav „Pārvadāšanas un izplatīšanas izmaksu” sastāvdaļa”, uzskatot to par AGA 29.08.2005. vēstules Nr.82 pielikumā Nr.4 ieviesušos neprecizitāti „Pārvadāšanas un izplatīšanas izmaksu” aprakstā.

No 1997.gada ārstniecības iestādes nodeva gāzes balonus (GOST) AGA īpašumā uz Nomas līguma pamata. Tagad ārstniecības iestādēm AGA iznomā gāzes balonus par cenām, kas noteiktas balonu nomas cenas lapās. Nomas maksa 40 litru balonam laikā no 2000. līdz 2004. gadam ir palielinājusies no Ls (**) līdz Ls (**) mēnesī.

Konkurences padome 29.11.2005. vēstulē Nr.1726 norādīja, ka AGA 29.08.2005. vēstules Nr.82 pielikuma Nr.4 sniegtajā skaidrojumā par medicīniskā skābekļa vidējās realizācijas cenu atšifrējumu norādītajos izmaksu posteņos ir ietvertas sekojošas izmaksas: „Pildīšanas un sagatavošanas izmaksas”- Balonu uzpildes izmaksas (..), balonu remontu izmaksas (..)”, kas ir iekļautas arī balonu Nomas līgumos, kur AGA apņemas veikt inventāra (balonu) kārtējo remontu, gāzu pildīšanu (Nomas līguma 3.1. un 3.1.2.punkts).

AGA 03.04.2006. vēstulē Nr.40 „Par medicīniskā skābekļa izmaksām” iesniedza dažāda tilpuma gāzveida medicīniskā skābekļa vidējās realizācijas cenas atšifrējumu pirms un pēc 2004.gada cenu paaugstinājuma ar koriģētām transporta un balonu remonta izmaksām.

AGA pilnvarotais pārstāvis arī 18.04.2006. vēstulē Nr. APR 06/066 sniedza sadaļā 1. Pamatojums medicīniskā skābekļa balonu izmaksām 2) postenis „Pildīšanas un sagatavošanas izmaksas” detalizētu izklāstu par iekļautajām izmaksām saistībā ar gāzes pildīšanu balonos.

Ārstniecības iestādes medicīniskā skābekļa gāzes balonus nomā no AGA, un AGA, saņemot nomas maksu, saskaņā ar Balonu nomas līguma 3.1.2. punkta nosacījumiem, apņemas veikt gāzu pildīšanu.

Konkurences padome secina, ka AGA, pamatodama balonos pildītās saspīestās medicīniskās gāzes cenā iekļautās izmaksas, tajās atkārtoti iekļāvusi gāzu pildīšanas izmaksas, kuras jau ir ietvertas Balonu nomas līgumos.

No balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes cenā ietilpstošo izmaksu kalkulācijas atšifrējuma (AGA 03.04.2006. vēstule Nr.40) secināms, ka 2003.gadā 40 litru balona pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes ražošanas un realizācijas izmaksas (pašizmaksa) ir (***) Ls bez PVN un pirms 2004. gada cenu paaugstināšanas – (***) Ls bez PVN, neiekļaujot balonu uzpildes un sagatavošanas izmaksas (skatīt datus 7.tabulā). No tā izriet, ka izmaksas par 40 litru balonā pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzi 2004.gadā pirms cenu paaugstināšanas palielinājušas par 60% salīdzinājumā ar 2003.gada 40 litru balona pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes izmaksām.

Konkurences padome secina, ka AGA no medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas 40 litru balonos 2003.gadā guvusi vidējo peļņu ap 35% (***) (AGA 03.04.2006. vēstule Nr.40) un 2004.gadā – 19% (***) (AGA 27.07.2005. vēstule Nr.72).

Ņemot vērā minēto, Konkurences padome kā neatbilstošu reālo izmaksu pamatošanai uzskata balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes izmaksu kalkulācijas atšifrējumā iekļauto posteni – pildīšanas un sagatavošanas izmaksas.

12. AGA 22.04.2005. vēstulē Nr. 37 norāda, ka, neskatoties uz cenu paaugstinājumu, 2004. gadā konkrētais komercdarbības rezultāts bija negatīvs – (***) Ls pirms nodokļiem un procentiem.

AGA 27.07.2005. vēstulē Nr. 72 norāda, ka AGA turpina ciest zaudējumus medicīniskā skābekļa tirdzniecībā.

AGA 29.08.2005. vēstulē Nr. 82 norāda, ka no medicīniskā skābekļa 10 litru, 40 litru balonu un medicīniskā skābekļa saišķa (10 x 40 litri) realizācijas AGA turpina ciest zaudējumus arī pēc cenu paaugstinājuma 2004. gada augustā.

AGA 14.10.2005. vēstules Nr. 111 pielikumā Nr.1 „Medicīnisko gāzu tirdzniecības peļņas – zaudējumu aprēķins par 2004. gadu” redzams, ka postenī „Peļņa vai zaudējums pirms nodokļiem” norādīts (***) Ls zaudējums.

AGA pilnvarotais pārstāvis 09.12.2005. vēstulē Nr.091/DEC 05 „PASKAIDROJUMI LIETĀ NR.P/04/05/8” 2.2.punktā norāda, ka AGA Konkurences padomei jau 14.10.2005. vēstulē Nr.111 norādīja, ka medicīnisko gāzu tirdzniecība nes AGA zaudējumus. Tas nozīmē, ka AGA izdevumi, kas radušies, ražojot un tirgojot medicīniskās gāzes, pārsniedz medicīnisko gāzu tirdzniecības rezultātā gūtos AGA ieņēmumus. Pēc Konkurences padomes pieprasījuma (28.09.2005. vēstules Nr.1333) AGA iesniedza iekšējām vajadzībām sagatavoto peļņas vai zaudējumu aprēķinu tieši par komercdarbības medicīnas segmentu. Medicīniskā skābekļa saspīestās gāzes zaudējumu

rašanās faktu ilustrē AGA 29.08.2005. vēstules Nr.82 pielikums Nr.1 un Nr.2, atbilstoši kuriem AGA cieš zaudējumus saspīestā medicīniskā skābekļa tirdzniecībā gan 40 litru, gan saišķu (10 x 40 litru) iepakojumos. AGA norāda, ka Konkurences padome nav pienācīgi novērtējusi šo faktu, sniedzot izvērtējumu AGA rīcībai, un, ka atsaucoties uz AGA 2003.gada un 2004.gada pārskatiem un tajos atspoguļoto AGA peļņas apmēru, tādējādi secina, ka AGA ir uzņēmums ar stabilu finansiālo situāciju. AGA gada pārskati raksturo uzņēmuma peļņu un zaudējumus kopumā, ņemot vērā ne tikai medicīnisko gāzu tirdzniecību, bet arī citas darbības sfēras. Turklāt fakts, ka AGA kopumā gūst peļņu no savas saimnieciskās darbības, nevar būt par pamatu, lai aizliegtu tai paaugstināt cenas tiem produktiem, kuru kopējās pašizmaksas pārsniedz noteiktās pārdošanas cenas. AGA secina, ka pēc Konkurences padomes domām AGA vajadzētu kompensēt medicīnisko gāzu ražošanā un tirdzniecībā ciestos zaudējumus ar peļņu, kas gūta citās saimnieciskās darbībās, piemēram, minot rūpniecisko gāzu ražošanu un tirdzniecību.

AGA pilnvarotais pārstāvis 21.04.2006. vēstulē Nr.APR06/102 „Par informācijas sniegšanu” norāda, ka AGA uzskata, ka Konkurences likums neaizliedz uzņēmumam īstenot savas produkcijas cenu paaugstināšanu, lai izvairītos no zaudējumiem, ko radītu nespēja ar produkcijas pārdošanas ieņēmumiem segt produkcijas ražošanas izmaksas.

AGA nav iesniegusi Konkurences padomei dokumentārus pierādījumus, kas pierādītu, ka vienā uzņēmuma darbības segmentā tai ir zaudējumi. Konkurences padome secina, ka kopumā uzņēmums darbojas ar peļņu, ko pierāda AGA gada pārskati un par ko liecina Komerciālās rentabilitātes aprēķini:

Realizācijas rentabilitāte 2002.gadā –22%, 2003. gadā – 24%, 2004. gadā – 20 %, 2005.gadā – 22%;

Operatīvā rentabilitāte 2002.gadā – 24%, 2003. gadā – 25%, 2004. gadā – 23%, 2005.gadā – 25%;

Bruto peļņas rentabilitāte 2002.gadā – 44%, 2003. gadā – 43%, 2004.gadā – 49%, 2005.gadā – 39%.

13. Izvērtējot AGA ekonomisko situāciju medicīnas segmentā, ņemot vērā, ka 2004.gadā gāzu uzpilde notiek Flotes ielā 9, Rīgā, un neiekļaujot peļņas vai zaudējumu aprēķinā investīcijas Ogrē, kuras vēl pie tam būtu attiecināmas uz visām Baltijas valstīm, tas ir, (***) Ls, izmaksas par piegādes un medicīniskā skābekļa balonu izplatīšanas loģistikas projekta izstrādi, kuras iekļautas postenī „Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas” un (***) Ls izmaksas par kvalitātes sistēmas projekta sagatavošanu, kuras iekļautas postenī „Administrācijas izmaksas” (18.04.2006. vēstule.Nr.APR06/066), secināms, ka AGA 2004. gadā gūst peļņu no balonos pildītās saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas.

8.tabula.

Peļņas vai zaudējumu aprēķins medicīnas segmentā, tūkst Ls

(**)

Konkurences padome secina, ka „Uzpildīto balonu loģistikas un izplatīšanas projekta izstrādes izmaksas” un „Izmaksas par kvalitātes sistēmas sagatavošanu” AGA nepamatoti attiecinājusi pilnā apmērā uz 2004.gada medicīnas segmenta saimnieciskās darbības izmaksām, jo tie ir ieguldījumi, no kuriem ekonomisku labumu uzņēmums gūs vairākus gadus, un tie ir norakstāmi pakāpeniski, saskaņā ar kārtību, kuru nosaka Latvijas Republikas normatīvie akti. Tādējādi projekta izmaksas jāiekļauj ilgtermiņa

nemateriālajos ieguldījumos vai nākamo periodu izdevumos, kā to paredz likuma „Par uzņēmumu gada pārskatiem” noteikumi.

Būtiski ir atzīt faktu, ka AGA pilnvarotais pārstāvis 21.04.2006. vēstulē Nr. APR 06/102 norāda, ka ieguldījumi Ogres uzpildes stacijas projektā ir ieguldījumi jaunā centralizētā gāzes uzpildes stacijā, kas apkalpotu ne tikai Latviju, bet arī Lietuvu un Igauniju, tas nozīmē, ka investīcijas, kas veiktas minētās centralizētās stacijas uzbūvēšanā, attiecas uz ienākumiem, ko AGA gūst ne tikai Latvijas teritorijā, bet arī no medicīniskā gāzes pārdošanas Lietuvā un Igaunijā.

2004. gadā balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes cena gāzu uzpildes stacijā Flotes ielā 9, Rīgā būtu nosakāma, neiekļaujot attīstības izmaksas (**), ņemot vērā AGA 03.04.2006. vēstulē Nr.40 iesniegto kalkulāciju atšifrējumu. Līdz ar to balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes ražošanas un pārdošanas realizācijas izmaksās (pašizmaksā) jāiekļauj tās pašas izmaksas, kas bija pirms cenu paaugstināšanas 2004.gadā, neiekļaujot pildīšanas un sagatavošanas izmaksas (skatīt datus 7.tabulā): 2 litru balonam – (**), 10 litru balonam – (**), 40 litru balonam – (**), balonu saišķim (10x40 litri) – (**).

Balstoties uz šiem aprēķiniem, secināms, ka AGA vidējā peļņa pēc cenu paaugstināšanas 2004.gadā (skatīt datus 7.tabulā saskaņā ar AGA 03.04.2006. vēstuli Nr.40) no katra veida balonā pildītās saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas ir sekojoša: 2 litru balonam – (**), 1005%, 10 litru balonam – (**), 327%, 40 litru balonam – (**), 90%, balonu saišķim (10x40 litri) – (**), 84%.

Konkurences padome secina, ka AGA pēc cenu paaugstināšanas 2004. gadā no balonos pildītā saspīestā medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas guvusi vidējo peļņu: 2 litru baloniem – 1005%, 10 litru baloniem – 327%, 40 litru baloniem – 90%, saišķim (10x 40 litri) – 84%.

14. AGA pilnvarotais pārstāvis 18.04.2006. vēstulē Nr.APR06/066 Skaidrojumā par peļņas vai zaudējumu aprēķinu 4)c apakšpunktā norāda, ka no finanšu un grāmatvedības izmaksu kopsummas 20 % (fiksēta izmaksa) tiek attiecināti uz medicīnas segmentu un izmaksu galvenās sastāvdaļas ir departamenta darbinieku algas un sociālās apdrošināšanas maksājumi, audita izmaksas.

Medicīnas segmenta neto apgrozījums 2003. gadā ir (**), Ls un 2004.gadā – (**), Ls (18.04.2006. vēstules Nr.APR06/066 pielikums Nr.1), AGA gada pārskata peļņas vai zaudējumu aprēķinā neto apgrozījums uzrādīts 2003. gadā – 4174 458 Ls un 2004. gadā – 4926019 Ls. Medicīniskā segmenta neto apgrozījuma īpatsvars uzņēmumā gan 2003. gadā, gan 2004. gadā sastāda ap (**)% no AGA gada kopējās saimnieciskās darbības neto apgrozījuma, un līdz ar to arī finanšu un grāmatvedības izmaksas, kas attiecināmas uz medicīniskā segmenta izmaksām, nosakāmas tādā pašā apmērā. Tas nozīmē, ka (**)% no grāmatvedības departamenta izmaksām, kas attiecas uz citu AGA saimniecisko darbību, piemēram, rūpniecisko gāzu ražošanas un tirdzniecības, gāzu iekārtu tirdzniecības un nomas, tirgos, kur pastāv konkurence, ir iekļautas medicīnas segmentā.

Konkurences padome secina, ka, tieši pretēji AGA pilnvarotā pārstāvja 09.12.2005. vēstulē Nr.091/DEC 05 sniegtajam apgalvojumam, ka AGA būs pasliktinātā situācijā, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem, kas netirgo medicīniskās gāzes, bet tikai

rūpnieciskās gāzes, ka AGA būs spiesta paaugstināt cenas rūpnieciskajām gāzēm vai vajadzēs kompensēt medicīnisko gāzu ražošanā un tirdzniecībā ciestos zaudējumus ar peļņu, kas gūta no citas saimnieciskās darbības, AGA nepamatoti ir iekļāvusi medicīniskā segmenta izmaksās, tai skaitā balonos pildītās saspiestā medicīniskā skābekļa gāzes ražošanas un pārdošanas izmaksās, citas AGA saimnieciskās darbības izmaksas.

15. Konkurences padome izvērtējot lietā esošos faktus secina, ka AGA nepamatoti ir norādījusi šādus balonos pildītās saspiestās medicīniskās gāzes cenu paaugstinājuma iemeslus:

1) jaunas normatīvo aktu prasības pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā (sk. lēmuma 7.punktu);

2) AGA medicīniskā skābekļa gāzes uzpildes stacijā Rīgā, Flotes ielā 9 viss medicīniskā skābekļa gāzes pildīšanas process un infrastruktūra neatbilst normatīvo aktu prasībām (sk. lēmuma 8.punktu);

3) AGA, ražojot un realizējot medicīniskā skābekļa gāzes, cieš zaudējumus (sk. lēmuma 11. un 13.punktu).

Ņemot vērā augstāk minēto, kā arī to, ka ārstniecības iestādēm par vienu un to pašu pakalpojumu – medicīniskā skābekļa gāzes pildīšana balonos - iekasēta samaksa divas reizes, Konkurences padome secina, ka AGA noteiktās balonos pildītās saspiestās medicīniskās gāzes cenas ārstniecības iestādēm kopš 2004.gada cenu paaugstināšanas ir vērtējamas kā netaisnīgas. Līdz ar to AGA ir pārkāpusi Konkurences likuma 13. panta 4.punktā noteikto aizliegumu.

16. Konkurences likuma 13.panta 5. punkts nosaka, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties kā "nevienādu noteikumu piemērošana ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku, radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus".

Izvērtējot lietas materiālus, Konkurences padome secina, ka AGA kopš 2000.gada ārstniecības iestādēm ir noteikusi un piemērojusi balonos pildītai saspiestai medicīniskai gāzei diskriminējošas realizācijas cenas, kas izpaužas kā atšķirīga cena par identisku vienas un tās pašas kvalitātes medicīniskā skābekļa gāzes vienu vienību. Konkurences padome ir ieguvusi informāciju no ārstniecības iestādēm (skatīt 9.tabulu) un no apkopotiem datiem secina, ka 2000.gadā ārstniecības iestādēm realizētās 40 litru balonos pildītās saspiestās medicīniskās gāzes cenu starpība bija līdz 63%, no 2001.gada līdz 2004. gada cenu paaugstinājumam – 54%, pēc 2004.gada paaugstinājuma – 281%.

9.tabula.

40 litru balonos pildītās saspiestās medicīniskā skābekļa gāzes cenas pa gadiem
un savstarpējs salīdzinājums (%) ar noteikto zemāko cenu

(**)

Konkurences padome konstatē, ka šādām cenu atšķirībām nav ekonomiska pamatojuma, jo ražošanas izmaksas nemainās atkarībā no pircēja, savukārt transportēšanas izmaksas līdz pircējam ir iekļautas gāzu pirkšanas līgumos, t.sk. paredzot pirkuma minimālo apjomu. AGA nav arī definējusi skaidru atlaižu politiku, kas cenas samazinājumu varētu pamatot ar iespējamo ekonomiju no apjoma efekta.

Izvērtējot iegūto informāciju lietā, Konkurences padome konstatē, ka AGA ir pārkāpusi Konkurences likuma 13. panta 5.punktā noteikto aizliegumu, piemērojot par vienu medicīniskā skābekļa balona vienību tirgus dalībniekiem diskriminējoši atšķirīgas cenas.

17. Pamatojoties uz Konkurences likuma 14.panta pirmo un otro daļu, ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās minētā likuma 13. panta pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome, saskaņā ar 19.10.2004. Ministru kabineta noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.862) 13.punktu, ņem vērā pārkāpumu smagumu un ilgumu. Konkurences padome ņem vērā, ka:

- 1) AGA atrodas dominējošā stāvoklī balonos pildītā saspiebtā medicīniskā skābekļa gāzes tirgū Latvijā (skat. šā lēmuma 6.punkts);
- 2) dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums vērtējams kā smags pārkāpums (Noteikumu Nr. 862 15.punkts).

AGA izdarījusi Konkurences likuma 13.panta 4.punkta un 5. punkta pārkāpumus. Konkurences padome šos abus konstatētos pārkāpumus vērtē kā smagus.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 18.2.punktu, tā kā ir izdarīti smagi pārkāpumi, naudas sodu nosaka no 0,5 līdz 1,5% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Konkurences padome, ņemot vērā AGA pārkāpumus, to radītās un iespējamās sekas un to, ka pārkāpumi skar sabiedrībai tik nozīmīgu nozari kā veselības aizsardzība, piemēro naudas sodu 1,5% apmērā atsevišķi par katru pārkāpumu no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Saskaņā ar noteikumu 19.punktu, ņemot vērā pārkāpumu ilgumu, naudas soda apmēru nosaka šādi: ja pārkāpums ilgst no viena līdz pieciem gadiem, naudas sods ir līdz 0,5%; ja pārkāpums ilgst vairāk par pieciem gadiem, naudas sods ir 0,5 līdz 1% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Konkurences padome, ņemot vērā AGA pārkāpumu ilgumu, par Konkurences likuma 13.panta 4.punkta pārkāpumu naudas sodu palielina par 0,2%, bet par Konkurences likuma 13.panta 5.punkta pārkāpumu naudas sodu palielina par 0,5 % no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Konkurences padome, izvērtējot ar konkrēto lietu saistīto informāciju, secina, ka AGA darbībās lietas izpētes gaitā nav konstatējami atbildību mīkstinoši apstākļi, atbilstoši Noteikumu Nr.862 21.punktam.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 17.punktu, kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19.punktiem noteiktos naudas sodus.

Tādējādi par Konkurences likuma 13.panta 4.punkta pārkāpumu naudas sods ir 1,8%, bet par Konkurences likuma 13.panta 5.punkta pārkāpumu naudas sods ir 2% apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 862 22. punktu galīgo sodu aprēķina tā naudas soda ietvaros, kas noteikts par smagāko pārkāpumu. Tādējādi naudas sods nosakāms 2 % apmērā no AGA pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, kas 2005.gadā ir bijis 5 856 432 Ls.

Šajā tiesiskajā situācijā ir nepieciešama administratīvā akta izdošana un tāda administratīvā akta izdošana, kas konstatētu pārkāpumu un uzliktu par to naudas sodu, jo ir izdarīts smags Konkurences likuma pārkāpums un ir nepieciešams uzlikt sodu par tā

izdarīšanu, lai sodītu par izdarīto pārkāpumu un atturētu šī lēmuma adresātus un citus tirgus dalībniekus no Konkurences likuma pārkāpumu izdarīšanas.

Izvērtējot pārkāpuma smagumu un apstākļus, kas saistīti ar pārkāpuma izdarīšanu, ņemot vērā samērīgumu un lietderības apsvērumus, naudas sods ir nosakāms 117 128,64 Ls apmērā.

18. Konkurences padome, izvērtējot lietā konstatētos faktiskos apstākļus un ņemot vērā samērīgumu un lietderības apsvērumus, secina, ka „AGA” SIA ir uzliekams tiesiskais pienākums, kas nodrošinātu lēmumā konstatēto pārkāpuma izbeigšanu un sabiedrības interešu aizskāruma efektīvu novēršanu.

Konkurences padome uzskata par pamatotu uzlikt tiesisko pienākumu, kas nodrošinātu taisnīgas un nediskriminējošas cenu politikas veidošanu, nodrošinātu caurskatāmu un pārbaudāmu grāmatvedības uzskaiti medicīnisko gāzu segmentā, nošķirot to no tehnisko gāzu segmenta. Tādējādi AGA uzliekams pienākums:

- 1) izstrādāt medicīnisko gāzu cenu veidošanas metodiku pa attiecīgām preču grupām un piemērot nediskriminējošu cenu politiku attiecībā pret tirgus dalībniekiem,
- 2) iesniegt Konkurences padomei aktuālās balonos pildītās saspīestās medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas cenas kalkulāciju atsevišķi par katra tilpuma balonu un balonu saišķi, ietverot izmaksu posteņu atšifrējumu;
- 3) no 2007.gada nodrošināt atsevišķas grāmatvedības uzskaites kārtošānu attiecībā uz medicīnisko gāzu segmentu, nošķirot to no pārējās saimnieciskās darbības grāmatvedības.

Šāds tiesiskais pienākums ir nepieciešams un piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai – likuma pārkāpuma izbeigšanai. Tiesiskā pienākuma piemērošana ir vajadzīga un šo leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem līdzekļiem. Šāda tiesiskā pienākuma uzlikšana nodrošinātu samērīgu un caurskatāmu cenu veidošanas politiku, nodrošinātu lēmumā konstatētā pārkāpuma izbeigšanu un attiecīgi guvumu sabiedrības interesēm, salīdzinot ar ierobežojumiem no AGA uzliktā tiesiskā pienākuma.

Ievērojot APL 185.panta otrās daļas 3.punktā noteikto, Konkurences padome uzskata, ka uzliekamie tiesiskie pienākumi izpildāmi nekavējoties. Tiesiskā pienākuma izpildes steidzamība pamatojas ar to, ka konstatētie pārkāpumi ir ilgstoša dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kura nav pārtraukta un turpinās, pārkāpumi ir smagi un rada būtisku sabiedrības interešu aizskārums, turklāt nav konkurētspējīgu alternatīvu piegādātāju, kuri spētu radīt efektīvu konkurenci AGA, kā arī to, ka pārkāpumi negatīvi ietekmē Latvijas medicīnas iestāžu veselības aizsardzības pamatfunkciju veikšanu, attiecīgi negatīvi ietekmējot un apdraudot Latvijas medicīnas iestāžu mantisko stāvokli, kas savukārt apdraud personu, kas tajās ārstējas, dzīvību un veselību.

Konkurences padome, izvērtējot lietā konstatētos faktus attiecībā uz pārkāpuma veidu, raksturu, ilgumu un pastāvošām sekām konkrētajā tirgū un veselības aizsardzības jomā, kā arī iespējamām sekām, ja pārkāpums netiks nekavējoties novērsts, un izvērtējot tiesību normu piemērošanu no taisnīguma un lietderības apsvērumiem, konstatē, ka šī tiesiskā pienākuma izpilde nekavējoties novērš būtisku sabiedrisko interešu aizskārums, samērīgi ierobežojot AGA tiesiskās intereses. Ievērojot uzliekamo tiesisko pienākumu raksturu, ir nosakāms samērīgs laika periods to izpildei un paziņošanai par to izpildi Konkurences padomei.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu, 13. panta 4.punktu un 5.punktu, 14.panta pirmo un otro daļu, 19.10.2004. Ministru kabineta noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” 3., 13., 14., 15., 17., 18., 19., 21.un 22.punktu, Administratīva procesa likuma 13., 66.pantu un 185.panta otrās daļas 3.punktu, Konkurences padome

n o l ē m a:

1. Uzlikt SIA „AGA” tiesisko pienākumu nekavējoties no lēmuma spēkā stāšanās dienas izbeigt konstatētos pārkāpumus, t.sk.,:

- 1.1. lai nodrošinātu taisnīgu un nediskriminējošu cenu politiku attiecībā pret tirgus dalībniekiem, izstrādāt medicīniskās gāzes cenu veidošanas metodiku atsevišķi katra tilpuma baloniem un balona saišķiem, un iesniegt to Konkurences padomē 90 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās;
- 1.2. atbilstoši punktā 1.1. minētajai metodikai izstrādāt aktuālo balonos pildītās saspīstās medicīniskā skābekļa gāzes realizācijas cenas kalkulāciju atsevišķi par katra tilpuma balonu un balonu saišķi, ietverot izmaksu posteņu atšifrējumu, un iesniegt to Konkurences padomē 90 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās;
- 1.3. sākot ar 2007.gada 1.janvāri, nodrošināt atsevišķas grāmatvedības uzskaites kārošanu attiecībā uz medicīnisko gāzu segmentu, nošķirot to no pārējās saimnieciskās darbības grāmatvedības, un līdz 2007.gada 19.janvārim iesniegt šī tiesiskā pienākuma izpildi apliecinošus dokumentus.

2. Uzlikt „AGA” SIA naudas sodu Ls 117 128,64 (Viens simts septiņpadsmit tūkstoši viens simts divdesmit astoņi lati un 64 santīmi) apmērā. Uzlikto naudas sodu 30 dienu laikā no lēmuma stāšanās dienas ieskaitīt Valsts budžetā (saņēmējs: Valsts kase reģ. Nr. 90000050138, konta Nr. LV93TREL1060001010900, BIC: TREL LV22) un 10 dienu laikā pēc naudas soda samaksas paziņot par to Konkurences padomei, iesniedzot maksājuma uzdevuma apliecinātu kopiju.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme

(**) – ierobežotas pieejamības informācija